

Niemenczyn jest jednym z najstarszych osiedli podwileńskich. Jeżeli wierzyć źródłom archeologicznym, okolice Niemenczyna są zamieszkane przez człowieka od ponad 2 tysięcy lat (tyle lat liczy znajdujące się obok Niemenczyna grodzisko). Niemenczyn to miejscowość, gdzie powstała jedna z pierwszych parafii katolickich na Litwie. Przez tak długi okres historyczny, z tego pięć wieków historii pisanej, zbierało się sporo materiału źródłowego o przeszłości Niemenczyna. Dziś chcę przedstawić Czytelnikowi ciekawy dokument źródłowy - opis parafii niemenczyńskiej z roku 1784. Idea przeprowadzenia opisu wszystkich diecezji ówczesnej Rzeczypospolitej powstała z inicjatywy biskupa ks. M. Poniatowskiego, w celu sporządzenia szczegółowej mapy kraju. Od miejscowych proboszczów (to właśnie oni mieli dokonać opisu swych parafii) wymagano wyszczególnienia wszystkich miejscowości w parafii, podania kierunku ich położenia i odległości od kościoła parafialnego, także odległość do wszystkich kościołów sąsiedzkich i miast, opisu rodzaju dróg, dokładnych danych o zbiornikach wodnych (rzeki, jeziora, stawy), o młynach, tartakach itd. Ówczesny opis parafii niemenczyńskiej odznacza się dużą dokładnością i pieczołowitością wykonanej pracy. Znajdziemy tu wiele interesujących historycznych szczegółów, dawne nazewnictwo i inny pożyteczny materiał dla poznania dawnych dziejów tej części Wileńszczyzny.

1 - mo

"Kościół Parafialny w Ciwuństwie Wileńskim położony w Województwie i Dekanacie Wileńskim, wioski i miejsca do tej Parafii należące są w tymże Województwie, według porządku alfabety złożone, jak tu po sobie idą..

Auksztoły - JWJX. Łopacińskiego, na południu od kościoła parafialnego mila* wielka;
Ażułowkie - JP. Naborowskiego, na zachód letni mila mała jedna;
Akawita - J. Xiędza JM. Pasterza, naszego, na zachód zimowy mila mała;
Aleksandryzki - JWX. Tyszkiewicza, między północem i zachodem zimowym półtorej mili małej;
Bezpany - JWX. Łopacińskiego, między wschodem zimowym i południem mila jedna mierna.
Dwór i wioska;
Bityny - JWP. Tyszkiewiczowej, pod wschodem zimowym mili dwie wielkie;
Birajtis - JP. Hilzenowej, między zachodem i południem półtorej mili wielkie;
Brataniszki - JWX. Tyszkiewicza, między zachodem zimowym mila jedna;
Berezyna - JWX. Pasterza pod wschodem zimowym pół mili;
Bilkiszki - JWP. Tyzenhauza, na południu mila wielka jedna;
Białożoryzki - JWX. Tyszkiewicza, pod zachodem zimowym półtorej mili;
Borunele - Jch. XX. Misjonarzy, między zachodem i północą półtorej mili dużej;
Bieliszki - JWP. Tyszkiewiczowej, między północem i wschodem zimowym mil trzy mierne;
Barany - JP. Karpią, między wschodem zimowym i północą mil dwie wielkie;
Barciałobie - JWX. Tyszkiewicza, między południem i zachodem letnim mila wielka;
Czarnejelniak - JWX. Łopacińskiego, na południu mila mała;
Czerwonka - JWX. Pasterza Naszego, pod wschodem zimowym mila mała;
Czerwony Dwór alias Niemenczyn - JWX. Pasterza, między wschodem zimowym i letnim mila mierna;
Czekiszki - JP. Naborowskiego, pod wschodem zimowym mila mierna;
Czyżyszki - JWP. Tyszkiewiczowej, pod wschodem zimowym mil dwie wielkich;
Czapkowszczyzna - JP. Karpią, między wschodem zimowym i północą mil dwie duże;
Czaczyszki - JWP. Tyuskiewiczowej, między południem i zachodem letnim dwa tysięcy kroków;
Dejlidany - JP. Strutyńskiego, na północ mila mała jedna;
Dwiliszki - JWP. Tyszkiewiczowej, pod wschodem zimowym półtrzeciej mili wielkiej;
Daniłowa - JP. Karpią, między północą i wschodem letnim mil trzy małe;
Dauksze - JWP. Tyszkiewiczowej, pod wschodem zimowym mil trzy małe;
Gauksztany - JP. Buchowieckiego, pod zachodem letnim pół mili;

Gajcuniszki - JWP. Tyszkiewiczowej, między wschodem zimowym i letnim dwie mile duże;
Giejniszki - JWX. Tyszkiewiczza, na północ mila jedna wielka;
Grzybiany - JWP. Tyszkiewiczowej, na północ mil trzy małe;
Giedrojtele - JP. Karpia, na północ trzy mile małe;
Gumbiszki - JWX. Tyszkiewiczza, między południem i zachodem półtorej mili małej;
Giejany - Dwór JWP. Tyszkiewiczowej, pod wschodem letnim mil dwie wielkie;
Gryciuny - JP. Strutyńskiej, między północą i wschodem letnim mil dwie wielkie;
Jodagrybiszki - JWP. Tyzenhauza, pod zachodem letnim mila mierna;
Jankieluny - JXia. Radziwiłła, pod wschodem zimowym mila mierna;
Jauciewory - JP. Karpia, na północ półtorej mili wielkiej;
Kunka Jęczmieniska - J.XX. Misjonarzy, pod zachodem letnim mila wielka;
Kudliszki - JWX. Pasterza, pod wschodem zimowym mil dwie wielkich;
Kumszyszki - JWP. Tyzenhauza, między północą i wschodem zimowym półtorej mili wielkiej;
Karweliszki - JWX. Tyszkiewiczza, na zachód zimowy pół mili małe;
Kureliszki - JXcia Radziwiłła, pod wschodem zimowym pół mili;
Kuna - Dwór JP. Naborowskiego, pod zachodem zimowym mila mała;
Kabiszki - JWX. Naruszewicza Proboszcza Niemenczyńskiego ćwierć mili;
Kunczyszki - JWX. Pasterza, pod wschodem zimowym półtorej mili wielkiej;
Klibarata - JWX. Pasterza, pod wschodem letnim mil dwie wielkich;
Kabele - Jm.XX. Misjonarzów, na północ półtorej mili dużej;
Krugutyszki - JXX. Misjonarzy, na północ mil dwie wielkie;
Kiełnobrydzie - JWP. Tyzenhauza, na północ mil dwie małe;
Luciany - JWX. Pasterza, pod wschodem zimowym mila;
Lubów - Dwór i wioska JWX. Tyszkiewiczza, pod zachodem zimowym na półtorej mili małej;
Lepołaty - JWP. Tyszkiewiczowej, pod wschodem zimowym mil dwie wielkie;
Łapejki - Jxcia Radziwiłła, między północą i wschodem letnim mil dwie wielkie;
Mielany - JP. Buchowieckiego, pod zachodem letnim pół mili wielkie;
Martyszuny - JWP. Tyszkiewiczowej, pod wschodem letnim mil dwie wielkie;
Miszkińce - LWX. Pasterza, pod wschodem letnim mila mała;
Mazelaniszki - JWX. Tyszkiewiczza, na zachód letni ćwierć mili małe;
Minkiele - JXX. Franciszkanów, na północ mil dwie wielkie;
Niemenczynek - JWP. Tyszkiewiczowej, na wschód zimowy folwark dwa tysiące kroków;
Purnuszki - JXX. Misjonarzy, pod zachodem letnim mila wielka;
Pawelkiszki - JWX. Pasterza, pod wschodem zimowym półtorej mili wielkie;
Panasy - JP. Karpia, na północ mil dwie wielkie;
Podkrzyski, dwór - wioska - JWP. Tyzenhauza, na północ mila wielka;
Papuniszki - JP. Snarskiej, pod wschodem zimowym mila wielka;
Pokrajczyna - JP. Snarskiej, pod wschodem zimowym mila jedna;
Pupiniszki - JWP. Tyzenhauza, pod zachodem letnim mila wielka;
Pilakolnie - JWP. Tyszkiewiczowej, ćwierć mili wielkie na wschód letni;
Prudziszki - JWX. Tyszkiewiczza, pod zachodem zimowym półtorej mili;
Pałankiszki - JWX. Tyszkiewiczza, pod zachodem zimowym półtorej mili wielkie;
Paszkaście - JXcia Radziwiłła, na zachodzie letnim mila mała;
Podubna - JWP. Tyszkiewiczowej, pod wschodem letnim mil trzy małe;
Pojunele - JXX. Misjonarzy, ma północ mil dwie małe;
Posadniki - JP. Karpia między wschodem letnim i północą mil trzy małe;
Podziuny - JXX. Misjonarzy, na północ półtorej mili;
Pojudupie - JP. Strutyńskiej, pod zachodem letnim mila;
Pokranle - JWP. Tyszkiewiczowej, pod wschodem letnim pół mili;
Rezy - JP. Strutyńskiej, pod zachodem letnim mila;
Rudowsie - JWX. Pasterza, pod wschodem letnim mil dwie małe;
Raguny - JXcia Radziwiłła, na północ mila mała;

Sakisзки - JWP. Tyzenhauza, między zachodem zimowym i południem mila;
Szarkisзки - JP. Karpia, między wschodem letnim i północą mil dwie wielkie;
Skierdzisзки - JWX. Tyszkiewiczza;
Stakińce - JWX. Ziękowicza, na północ mil dwie małe;
Skiersabalis - JWX. Łopacińskiego, pod wschodem letnim mila wielka;
Sprogielina - JX. Kossakowskiego, pod wschodem letnim mila wielka;
Sklarysзки - JWX. Pasterza, pod wschodem letnim mil dwie wielkich;
Szakalisзки - JWP. Tyszkiewiczowej, na północ pół mili małe;
Sużany dwór - JP. Karpia, pod wschodem letnim trzy mile małe;
Smagury - JP. Strutyńskiej, na północ mila mała;
Sudenie - JWX. Pasterza, pod wschodem letnim mil trzy małych;
Skirlany - JWP. Tyszkiewiczowej, pod wschodem letnim mil trzy wielkich;
Strypuny - JWX. Pasterza, pod wschodem letnim mili półtorej małej;
Slosarysзки - JWX. Pasterza, pod wschodem letnim mila mała;
Sirwidziszki - JXX. Misjonarzy, na północ mil dwie małe;
Stegale - JWX. Pasterza, pod wschodem letnim półtorej mili;
Topiele - JWX. Łopacińskiego, na południu półtora mili;
Totarańcy - JWP. Tyzenhauza, pod wschodem letnim na pół zimy półtorej mili małej;
Tuszczewlisзки - JWX. Pasterza, pod wschodem zimowym mila mała;
Tarakancy - JWP. Tyszkiewiczowej, pod wschodem letnim mil trzy wielkich;
Traskuny - JWP. Tyszkiewiczowej, na północ mile dwie wielkie;
Tałejki - JP. Karpia, na północ mile dwie wielkie;
Unjaniszki - JWX. Pasterza, między wschodem letnim i północą mile dwie wielkie;
Uziaciszki - JP. Strutyńskiej, na zachód zimowy pół mili wielkie;
Wiatrówka karczma - JWP. Tyszkiewiczowej, na południu mila;
Warlinka karczma - JWP. Tyzenhauza, na południu mila wielka;
Wilkorójście karczma - JWP. Tyszkiewiczowej, pod wschodem zimowym pół mili;
Wilniszki - JWX. Łopacińskiego, między wschodem zimowym i południem mila wielka;
Wałaszyniszki - JP. Strutyńskiej, między północą i wschodem letnim mil dwie;
Waskańce - JWX. Pasterza, pod wschodem letnim mil dwie wielkich;
Zygmontyszki - JWX. Tyszkiewiczza, między południem i zachodem zimowym, półtorej mili wielkiej;
Żałosa - JWX. Tyszkiewiczza, pod zachodem zimowym półtorej mili.

2 - do.

Od tego parafialnego kościoła, kościoły w okolicy sąsiedzkiej są następujące:

1. Bujwidzi, kościół parafialny w tymże województwie w dobrach JP. Brzostowskiego, na wschód zimowy mil trzy;
2. Dubinki, kościół parafialny w tymże województwie i dekanacie, w dobrach J.Xcia Radziwiłła, na północ mile cztery wielkie;
3. Glinciszki, kościół parafialny w tymże województwie i dekanacie w dobrach JP. Jeleńskiego, względem kościoła parafialnego niemenczyńskiego mil trzy wielkich pod zachodem letnim;
4. Podbrzeź, kościół parafialny w tymże województwie i dekanacie wileńskim w dobrach JP. Ciechanowieckich, pod zachodem zimowym mil trzy;
5. Kalwaria, kościół parafialny JXX. Dominikanów w dobrach JWX. Pasterza w tymże województwie i dekanacie, pod zachodem zimowym mil trzy;
6. Janiszki, kościół parafialny w tymże województwie i dekanacie w dobrach JP. Wasilewskiego, względem kościoła parafialnego niemenczyńskiego mil pięć między północą i wschodem letnim;
7. Korkożyszki, kościół parafialny JXX. Seminarzystów w powiecie oszmiańskim, w dekanacie wileńskim, między wschodem letnim i zimowym mil cztery;
8. Antokol, kościół parafialny św. Piotra JXX. Kanoników Regularnych w tymże województwie i dekanacie, na południu mil trzy.

3 - tio.

Miasta znaczniejsze około tego kościoła niemenczyńskiego są: Wilno miasto stołeczne litewskie na połudzień mil trzy wielkich; Wiłkomierz miasto sądowe przy rzece nazwanej Święta, leży pod zachodem letnim i zimowym, odległe mil dziesięć.

4 - to.

Droga z Niemenczyna do Wilna przez przewóz na rzece Wilii, równa, mało górzysta, miejscami piaszczysta, błota nie ma. Droga z Niemenczyna do Wiłkomierza błotnista, górzysta, częścią kamienista, mosty i groble niewygodne.

Z Niemenczyna do Wilna, jak latem, tak zimą jedna droga regularna, jazdy godzin trzy;

Z Niemenczyna do Wiłkomierza letnią drogą wspólną z popasem godzin szesnaście najmniej dla przykłej drogi, a zimą za godzin dwanaście można stanąć.

5 - to.

Jezioro Ilgis, długość ćwierć mili, szerokość sznurów geometrycznych** osiem, względem kościoła parafialnego niemenczyńskiego leży między północą i wschodem letnim mil trzy;

Jezioro Żłuktelis, długości i szerokości na sznurów dziesięć, leży na północ od kościoła niemenczyńskiego mil trzy;

Jezioro Jusis, długości sznurów 20, szerzyni 12, leży na północ mile dwie wielkie;

Jezioro Karasina, długość sznurów 3, szerokość 2, między wschodem zimowym i letnim pół mili wielkie;

Jezioro Gielis, długości sznurów 15, szerokości 10, leży pod wschodem zimowym pół mili małej;

Jezioro Gielajtis, od jeziora Gielis na kilkanaście kroków, długości sznurów 5, szerokości 3, pod wschodem zimowym pół mili;

Jezioro Pałaukinis długości i szerokości sznurów trzy, okrągłe, między zachodem letnim i północą półtorej mili;

Jezioro Werdaklis, długości sznurów 3, szerokości 2, między zachodem letnim i północą mil dwie wielkich;

Jezioro Krakinis, długości sznurów 4, szerokości 2, między wschodem zimowym i południem mila wielka;

Jezioro Strypunelis, szerokości sznurów 2, długości 3, na wschód letni mila.

Błot i bagien znacznych nie ma.

Staw Niemenczyński na zwanej Niemencza rzeka mała, wypada z krynic i błot JWX. Naruszewicza proboszcza, od kościoła na wschód zimowy o kilkadziesiąt kroków wielkości, dłużyni na kroków 100, szerokości 50;

Staw Pilakolnie JWP. Tyszkiewiczowej na tejże rzece Niemencza na wschód letni ćwierć mili.

Długości kroków 150, szerokości 40;

Staw Jusina na rzece tejże nazwy JWP. Tyszkiewiczowej, poczynającej się z jeziora Jusis Jxx.

Franciszkanów, na północ mil dwie, długości na sznurów 20, szerokości tyleż będzie, przez ten staw mostek, przez groblę, gdzie dawniej był młyn;

Staw Lubów na rzece zwanej Giria z jeziora Giriańskiego i druga łącząca się Żałosa z jeziora Niemenczynka, pod zachodem zimowym, półtorej mili długości i szerokości na kroków 100;

Staw Bezdański JWX. Łopacińskiego na rzece zwanej Jodupis z rojstów i krynic wypadającej, długości sznurów 6, szerokości różnie na sznur 2 i 1 i 1/2; względem kościoła niemenczyńskiego mila mała, między wschodem zimowym i letnim;

Staw Podkrzyski JWP. Tyzenhauza, wypada rzeczulka podczas powodzi z rowów, z gór, pola i z kanałów czterech, długości kroków 100, szerokości 40. Na północ mila wielka;

Staw Czerwonodworski alias Niemenczyński JWX. Pasterza, długości i szerokości sznurów 10, na wschód letni mila mała;

Staw Kuński JP. Naborowskiego pod zachodem zimowym mila mała, szerokość kroków 60, długość 150;

Staw Homernicki na rzece Karasinis z jeziora Karasina kanałem wyprowadzona i łączące się strumyki z rojstów, krynic, z puszczy JWX. Łopacińskiego, na wschód zimowy pół mili, długości kroków 100, szerokości 50;

Staw w Tartaku JWX. Łopacińskiego, a na dwóch rzeczulkach: z Hamerni wypadającej Karasina, a z

Bezdan Jodupis. Długości sznurów 4, szerokości 2 na wschód zimowy pół mili, w końcu stawa mostek niewygodny na drodze do kościoła parafialnego bujwidzkiego.

6 - to.

Lasu jest więcej w parafii niemenczyńskiej aniżeli pola otwartego, szczególnie jednak od Niemenczyna do Wilna borowiny na milę w szerzynie, długości także blisko mili na południe po obu stronach. Drzewa na budowli i towarne znajduje się mało, reszta odroślami, chwojniakami i po części jelniakiem od niemenczyńskiego pola odrasta, brzezina, olszyna, leszczyna, chrust długości i szerokości po kilka sznurów.

Lasu bezdańskiego JWX. Łopacińskiego i puszczy, między wschodem zimowym i południem, mila od kościoła niemenczyńskiego ten las i puszcza zaczyna się od borów JWP. Tyszkiewiczowej od południa, szerokości na mila wielka jedna, długości na mil dwie wielkich. Drzewa towarne do budowli zdatnego sosnowego jest, w tej puszczy jelniaki czyli ostępy, gdzie się znajdują zwierzęta łoś, sarna, niedźwiedź, ryś. Także znajduje się brzezina, olszyna, częścią dębina, klonina, jasion. Ostępy nazwiskami: ostęp Czarnojelski ku południowi, ostęp Wianele między wschodem zimowym i południem, ostęp Jodupis skąd rzeczka zaczyna się wyżej zmiankowana, ostęp Ługielis na wschód zimowy, ostęp Auksztoly od południa, inne mniejsze ostępy, które własnych swoich nazwisk nie mają.

Lasu sużańskiego JP. Karpia, w nim znajduje się dębina, jasion, klon, brzezina, osina, tego wszystkiego drzewa poniewiele, najwięcej odroślami, chrostami. Na północ o mil dwie wielkich od kościoła niemenczyńskiego, szerokości i długości na milę wielką.

Lasu czerwonodworskiego alias niemenczyńskiego, na wschód letni, JWX. Pasterza, sosny mało i do budowli zdatnego drzewa nie ma, najwięcej to odrośle, chwojniaki, długości na mil dwie, jako i szerokości.

Lasu giejańskiego JWP. Tyszkiewiczowej na północ o mil dwie od kościoła niemenczyńskiego i wschód letni, odroślami a częścią chwojniakami porasta, szerokości na milę, długości mil dwie; Lasu jęczmieniskiego Jxx. Misjonarzy na zachód letni i północ, jest jodła do zabudowania, dębiny, olcha, osina, brzezina, jasion, reszta odroślami stoi, szerokości na pół mili wielkiej, długości na milę.

Lasu kuńskiego JP. Naborowskiego na zachód letni, jest brzezina, osina, najwięcej zaś odrośli, szerokości na pół mili, długości także na pół mili wielkiej.

Lasu lubowskiego JWX. Tyszkiewicz na zachód letni i zimowy mila od kościoła niemenczyńskiego, sosna do budowli także i towarne po części, po obu stronach rzeki Wilii, po części także dębina, osina, olszyna, brzezina, jodła, szerokości na zachód letni i zimowy mila, długości mil dwie.

7 - mo.

Młynów osiem: Hamernia i tartak JWX. Naruszewicza Proboszcza Niemenczyńskiego na rzece Niemencza; JWP. Tyszkiewiczowej na rzece Niemencza: JWX. Tyszkiewicz na dwóch rzeczułkach Giria i Żałosa; JP. Naborowskiego na rzece Kunka; JWX. Łopacińskiego na rzece Jodupis, Hamernia JWX. Łopacińskiego na rzece Karasina, tartak JWX. Łopacińskiego na dwóch rzekach Jodupis i Karasina; JWP. Tyszkiewiczowej na rzece Jusina; JWP. Tyzenhauza na rzece z rowów i kanałów; JWX. Pasterza z rowów i pół rzeczułka wypada.

8 - do.

Drogi partykularne w tej parafii i trakty publiczne podług miary mil tak się opisują:

Droga do Podbrzezia, gdzie jest kościół parafialny między zachodnim zimowym i letnim graniczący. Polem otwartym mało ujechawszy, przez sosniaki drogą piaszczystą równą w ćwierć mili mało przez dwa przygórki wjechawszy po lewej stronie o sznurach kilkanaście wioseczka Kabiszki do probostwa niemenczyńskiego należąca, dalej drogą kamienistą, polem otwartym pół mili przez wieś Gauksztany do JP. Buchowieckiego należąca, dalej polem otwartym i odroślami, drogą mokrą i kamienistą, w ćwierć mili wieś Paszkajcie JWXcia Radziwiłła po lewej stronie o kroków 100. Od tej wsi polem otwartym drogą dobrą bardzo małą ćwierć mili przez wioskę i mimo karczmy Rezy o kroków 20 JP. Strutyńskiej, dalej polem otwartym trochę przejechawszy drogą mokrą, górzystą a dopiero plantowaną mostkami wygodnymi, o kilkanaście sznurów karczma JXX.

Misjonarzy po lewej stronie, drogą górzystą plantowaną mostkami wygodnymi w pół ćwierć mili jest dwór Jęczmieniszki JXX. Misjonarzów i tu się kończy parafii niemenczyńskiej granica.

Droga do Dubinek, gdzie jest kościół parafialny na północy graniczącej. Przez rzekę Niemencza mostem wygodnym o kilkadziesiąt kroków od plebanii wjechawszy na górę i krętu w lewo, gościńcem publicznym brasławskim mało przejechawszy polem otwartym, borem, piaszczystą i suchą drogą pół mili, mimo karczmy Wiłkorojście po lewej stronie o kroków 10 JWP.

Tyszkiewiczowej, trochę podjechawszy na lewą stronę drogą równą, borem i polami, do karczmy Łazdynki JWX. Pasterza pół ćwierć mili małe od tej karczmy po lewej stronie będącej, górami, drogą kamienistą, polem otwartym, pół mili do karczmy JWP. Tyzenhauza Bewirsza, do której dojeżdżając po lewej stronie widać dwór i wioska, przez pole podkrzyskie na kilkanaście sznurów geometrycznych, po prawej stronie wioska na kilkadziesiąt sznurów Tatarzańcy JWP. Tyzenhauza, dalej polem otwartym, drogą równą, prostą i suchą, w pół mili przez wioskę Łapejki JXcia Radziwiłła, przez rzeczkę Jusina brodem, pagórkami, piaszczystą drogą w ćwierć mili mimo karczmy Szarkiszki JP. Karpia po prawej stronie, otwartym polem pagórkami mimo wioski Panasy JP. Karpia po lewej stronie niedaleko drogi, lasek mały przejechawszy i pagórek, wioska Paulukany po lewej stronie o kilkanaście sznurów JP. Karpia, o kilkaset kroków minąwszy wioskę, nieco polem, odroślami, drogą suchą i górzystą przez kilkanaście sznurów, dalej polem otwartym ćwierć mili małe będzie dwór Sużany JP. Karpia i tu się kończy granica parafii niemenczyńskiej od dubińskiej (...).

Droga do Korkożyszek na wschód zimowy i letni, gdzie jest kościół parafialny graniczący. Przez rzekę Niemenczę mostem wygodnym o kilkadziesiąt kroków od plebanii, wjechawszy na górę kręto w lewo gościńcem brasławskim publicznym, mało ujechawszy polem otwartym piaszczystą i suchą drogą pół mili mimo karczmy Wiłkorojście JWP. Tyszkiewiczowej, trochę podjechawszy na prawą stronę drogą równą borem i polem do karczmy Czerwonka pół mili JWX. Pasterza, po prawej stronie o kilkanaście sznurów widać Dwór Czerwony alias Niemenczyn JWX. Pasterza, drogą plantowaną otwartym polem podjechawszy po prawej stronie o kilkadziesiąt kroków jest wioska Strypuny JWX. Pasterza, podjechawszy drogą plantowaną ćwierć mili kończy się droga plantowana, dalej pagórkami, lasem, drogą błotnistą o ćwierć mili jest karczma Karklina JWX. Pasterza, od karczmy w prawą stronę tymże samym gościńcem drogą górzystą, kamienistą, polem otwartym, częścią odroślami i borowizną, do karczmy Kliberaty JWX. Pasterza, dojeżdżając do karczmy o kilkanaście kroków cegielnia po prawej stronie, od karczmy przez mostek pod górę drogą mokrą, kamienistą wjechawszy na górę, borem drogą suchą, piaszczystą do rzeki Jusiny pół mili i tu się kończy granica parafii niemenczyńskiej.

Droga do kościoła bujwidzkiego parafialnego na wschód zimowy graniczący. Przez rzekę Niemencza mostem wygodnym o kilkadziesiąt kroków od plebanii wjechawszy na górę, kręto w prawo gościńcem wileńskim przez przewóz na rzece Wilii, z przewozu pod górę wjechawszy, na końcu miasteczka porzuciwszy gościniec wileński po prawej, w lewo drogą równą, suchą, polem otwartym, podjechawszy trochę po lewej stronie folwark Niemenczynek JWP. Tyszkiewiczowej o kroków 150, podjechawszy ćwierć mili, człowiek o kilkadziesiąt kroków siedzi, dojeżdżając blisko pół mili człowiek mieszkający Jxcia Radziwiłła. Dalej przez most na rzece Jodupis i Karasina niewygodny, na górę, gdzie karczma Hamernicka JWX. Łopacińskiego, po prawej stronie Hamernia o kroków 400 JWX. Łopacińskiego, po lewej stronie tartak o kroków 300. Od tej karczmy nieco pagórkami, drogą piaszczystą, suchą, borami, pół mili, mimo człowieka po lewej stronie do JWX. Łopacińskiego należącego o kroków kilkadziesiąt, drogą suchą, borami do rzeki małej i karczmy Papunży, tu się graniczy parafia niemenczyńska z bujwidzką.

Droga do kościoła parafialnego św. Piotra na Antokolu na połudzień graniczącego. Przez rzekę Niemencza mostem wygodnym o kilkadziesiąt kroków od plebanii, wjechawszy na górę kręto w prawo, gościńcem wileńskim przez przewóz na Wilii, w tymże miasteczku od przewozu wjechawszy na górę, gościńcem wileńskim, trochę otwartym polem na górę, dalej borami drogą suchą, piaszczystą, karczma Wiatrówka, po lewej stronie człowiek do JWP. Tyszkiewiczowej, tu się rachuje mila, podjechawszy borem na kilkanaście sznurów jest karczma Warlinka JWP. Tyzenhauza, tu się graniczy parafia niemenczyńska z parafią św. Piotra.

Droga do Kalwarii kościoła parafialnego pod zachodem zimowym graniczącego się. Polem otwartym mało ujechawszy przez sosniak drogą piaszczystą, dalej polem otwartym drogą kamienistą przez wieś Karwieliszki JWX. Tyszkiewicza, dalej drogą nieco górzystą i kamienistą, polem otwartym, po lewej stronie człek mieszkający o kroków kilkadziesiąt JWX. Tyszkiewicza, dalej drogą kamienistą, mimo mieszkańca JWX. Tyszkiewicza pod górę, na górze karczma Brataniszki JP. Hilzenowej, dochodząc do tejże karczmy jest mieszkaniec JP. Naborowskiego, przez rzeczkę Kunka droga kamienista do przejazdu niewygodna, mostkiem opuszczonym, do tej karczmy Brataniskiej mila, od tej karczmy o kilka sznurów drogą równą, odroślami, jest karczma Brataniszki JWX. Tyszkiewicza, po lewej stronie przewóz i z chatą dla przewoźnika JWX. Tyszkiewicza, drogą suchą, nieco kamienistą, polem otwartym w ćwierć mili małe po prawej stronie wioska Skierdziszki JWX. Tyszkiewicza, kilkanaście sznurów postąpiwszy człek mieszkający po lewej stronie JWX. Tyszkiewicza nad rzeką Lubowką, mostem przez rzekę, polem otwartym, drogą piaszczystą do karczmy Birajtis ćwierć mili JP. Hilzenowej i tu się kończy parafii niemenczyńskiej granica (...).

Parafia niemeńczynska nie ma w sobie żadnych granic wojewódzkich i powiatowych, ale cała ze wszystkimi wioskami i miejscami jest położona w województwie wileńskim, jako się wyżej o tym namieniło.

Takowe opisanie parafii niemenczyńskiej do JWJX. Adama Naruszewicza Biskupa Koadjutora Smoleńskiego, Sekretarza Najświętszej Rady, pisarza WW.X. Litt. jako Plebana należnej, na miejscu tegoż JWX. Biskupa podpisem ręki własnej stwierdzam. X. Marcin Erazm Steckiewicz?.

*mila geograficzna - 7149 metrów;

**sznur - 45 metrów.

Zdjęcia ze zbiorów Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie.

Źródło archiwalne

CVIA (Państwowe Archiwum Historyczne w Wilnie) - f. 694 ap. 1 - 3504 s. 380 - 384.